

Četrnaesta lekcija • Lesson Fourteen

A1

15

RECEPT ZA KAFU

Groups of two or three students should make coffee while giving each other the instructions. If you are unable to find the proper coffee pot, use a small, ordinary pot. In order to get coffee beans that are ground as finely as possible (like confetioner's sugar), have them ground at the setting for Turkish coffee.

Self-study learners: follow the instructions given in the textbook and make coffee. As you read the instructions, note how infinitives, the impersonal verb with *se*, and *treba* are used when giving instructions. Also note the use of conjunctions such as *čim* and *dok*, as well as adverbs and adverbial phrases such as *zatim*, *onda*, *tad*, *na kraju*, in describing the process.

You also might enjoy watching this short film in the Internet:

<http://www.archive.org/details/BOSANSKA-KAHVA>

A2

✎ **Replace** each italicized infinitive by the appropriate verbal adverb. The first two verbs in the text [*vraćajući se* and *skrenuvši*] have been done for you as examples. Form the adverbs first, from the list above, and then insert them into the text. Note the aspect of each verb, and remember that past verbal adverbs are formed only from perfective verbs form, and present verbal adverbs only from imperfective verbs. Thus, the only verbal adverb which can be formed from the imperfective verb *vraćati se* is the present verbal adverb *vraćajući se*, and the only verbal adverb which can be formed from the perfective verb *skrenuti* is the past verbal adverb *skrenuvši*.

Note: the frequency of these forms in the above story is far greater than in normal writing. The story has been composed expressly in this way in order to give you practice with verbal adverbs.

Verbs: svrātiti – svrātivši, gledati - gledajući, jesti – jedući, piti – pijući, znati - znajući, òsećati se - òsjećajući se, jāviti se – jāvivši se, nādati se – nādajući se, probūditi se – probūdivši se, vòziti vozeći, žūriti se – žūreći se, rāstajati se – rāstajući se.

OLUJA

Vraćajući se kući kolima oko pet i pètnaest naveče posle službenog pùta u drugom gradu, dve kolèginice su naišle na olūju s jakim padavinama, čas sneg, čas kiša, a da stvar bude gora, padao je mrak. *Skrenuvši* sa pùta i *svrātivši* do najbližeg mesta do pola šest, sklònile su se u jèdnu gostionicu. **Gledajući** kroz pròzor gostionice kàko se sneg prètvara u nàlete kiše i vetra, očajno su razmìšljale da li se isplati da pùtuju dalje. **Jedući** ònde večeru, i **pijući** vīna, razgovàrale su o svojoj situàciji. **Znajući** da se nè može vòziti po tåkvoj olūji, odlūčile su da prespāvaju u obližnjem hotèlu. **Òsećajući se** bespomoćne, slušale su vèsti, vremensku prognòzu i izveštaj o

stànju na putevima. **Jàvìvši se** svòjima oko pola devet, òtišle su da spàvaju, **nàdajući se** da će se sutràdan vrème prolèpšati, tàko da mogu da nàstave putòvanje. I zaista, **probùdivši se** vrlo rano u pet do pet, sàznale su na vestima da su ùslovi na pùtevima znatno bolji. **Vozeći**, videle su da su se oblaci ràzišli, sunce grànulo i dan se razvèdrio. **Žureći se** natrag, nìsu stale nijèdnom na pùtu, sve do svog grada gde su stige u dvàdeset do jedànaest. Jàvile su se reda radi na pòslu i onda **ràstajući se** svaka se vràtila svòjoj kući.

CRNA HRONIKA

✂️ **1. Make** the passive participle of each of the verbs listed below. 2. Having reviewed the grammar on passive sentences (p. 219), look at how each (italicized) verb is used actively in the text above and think how to turn it into a passive phrase including a passive participle. 3. Make the above text passive: replace each active verb with a passive participle phrase.

Verbs: obavèstiti se, òdvesti, pòzvati, prònaći, prijàviti, reći, ròditi se, utvrditi.

Example:

Verb: obavèstiti se

1. **participle:** obavèšten

2. **passive phrase:** obavèštena je

3. **Answers: The active sentence** Policijska uprava *je obavèstila* njihovu pòrodicu **becomes the passive sentence:** Njihova pòrodica je *obavèštena*.

1. òdvesti, odvèden
Par je odvèden u bòlnicu.

2. pòzvati, pòzvan
Pòzvana je hitna pomoć.

3. prònaći, prònađen
Prònađeni su žena i muškarač kako leže u besvesnom stànju pored pùta.

4. prijàviti, prijàvljen
Prijàvljen je slučaj policiji.

5. reći, rèčen
Rèčeno je da srećom par ni je pòginuo.

6. ròditi se, rođen
Žena je rođena 1973. G, a muškarač je rođen 1975. g.

7. utvrditi, utvrđen
Útvrđeno je da su to brat i sèstra.

MAGLA

✎ **Make** the italicized verbs in the passage above passive (and, if appropriate, impersonal; review p. 219 on the difference between passives and impersonals). Note that nearly all verbs in this passage will require constructions with *se*. The only exceptions are impersonal sentences whose main verb is *biti*, and the verb *zabòraviti*.

Hint: it will be easier if you first separate the verbs which have direct objects (such as *videti*) from those which do not (such as *stíci*). Impersonal sentences whose main verb is *biti* do not include *se*.

Jèsenja mągla je bĭla gusta tĕ noći, pa *se* ništa *nĭje videlo*

Od mągle *se* sve *stĭšalo* pa *se* ništa *nĭje ĉulo*.

Okĭpljalo *se* na Źĕlezniĉkoj stąnici, ali *se nĭje govòrilo*.

Ĉekao *se* pòvratk uĉenĭka i nąstavnĭka sa škòlskog izleta.

Oĉekĭvala *su se* dĕca u devet sąti uveĉe, ali zbog mągle *nĭje bĭlo sigurno* da li ĉe voz zakąsniti ili ne.

Nakon sąt vremena zakašnjĕnja, odjĕdnom *se primĕtio* voz kąko stĭŹe izdalĕka.

Ząbrinutost ròditeljja je nĕstala ĉim *se shvatilo* da ĉe se dĕca uskoro pojąviti.

Konaĉno *se stiglo* na stąnicu u deset i pedĕset pet.

Radovalo *se* dòlasku voza.

Na kraju, kad su dĕca sišla sa voza, posve *je zabòravljen strąh*. Pòšlo *se* kući na spąvanje.

VEŽBE

B1

 Give directions for how to get somewhere, using this exchange as a model.

☆ **Example:**

1. Kàko se idē do fakultēta?
2. Može da se idē tramvajem, ali se dirèktnije idē òvom ulicom.
3. Koliko je dalèko?
4. Idē se oko trista metara.
5. A ondā?
6. Idē se dalje pravo, ne treba skrènuti ni levo ni desno.
7. I to je sve?
8. Kad se vidi vèlika žùta zgrada treba skrènuti odmah desno.
9. A posle toga?
10. Biće tri ulaza, treba da se uđe u srednji.

B2

Working with each other in class, turn each sentence into an impersonal sentence with *se*. Then translate the resulting sentence into English (note that sentences such as these can often be translated in several ways). Read through the examples carefully before doing the exercise.

Note that sentences such as these can often be translated in several ways.

Present tense example:

Gòvorē da me varaš.

Gòvorī se da me varaš. [title of a popular song sung by Zvonko Bogdan].

Possible translations: People are saying that you are cheating on me.
It is being said that you are cheating on me.
Rumor has it that you are cheating on me.

Past tense example with transitive verb:

Радо смо читали њен роман.

Њен се роман се радо читао.

Past tense example with intransitive verb:

У осам сати ишло се колима у град.

1. Говори се о његовом послу.
There is talk about his job.
People are talking about his job.
2. Данас се свуда прича о том новом филму.
These days everyone is talking about that new film.
Everywhere people are talking about that new film.
3. Иде се овом улицом до твоје куће.

The way to your house is down this street.
One gets to your house by going down this street.

4. Кажe се да је хладно напољу.
They say it's cold outside.
It's said to be cold outside.
Presumably it's cold outside.
5. Ради се како треба.
One works as one must.
You work the way you have to.
Work gets accomplished as necessary.
6. Све се зна о њиховим проблемима.
Everything is known about their problems.
Everybody knows about their problems.
Their problems are public knowledge.
7. Размишља се шта ће сутра новине да пишу.
People are wondering what the papers will say tomorrow.
Everybody's thinking about what the papers will say tomorrow.
8. Разговарало се о нама.
They were talking about us.
There was talk about us.
We were the topic of conversation.
9. У возовима се ишло брзо.
The trains went fast.
Traveling by train used to go quickly.
10. Најновија песма се слушала свуда.
The newest song was heard everywhere.
Everyone was listening to the newest song.

B3

Working with each other in class, turn each sentence below so that it contains a passive participle. Then translate the resulting sentence into English.

1. Uređena je soba bez tvòje pomoći.
The room was arranged without your help.
2. Kupljene su tri knjige.
Three books were bought.
3. Uzeta je njegova tòrba, i uzeti su njihovi* materijáli.
Both his bag and their materials were taken.
*Note that svoj can no longer be used in the passive version of the sentence.
4. Viđen je.
He was seen.

5. Popijeno je pet piva.

Pòpito je pet piva.

Five beers were drunk.

6. Nàpìsano je pìsma od Gospòdina Kovača Gospođi Brkić.

A letter was written to Mrs. Brkić by Mr. Kovač.

B4

Working with each other in class, turn each sentence below into a passive sentence with *se* and then translate the resulting sentence into English.

1. Види се висока зграда тамо.

The large building is visible there.

2. Гледао се филм.

A film was watched.

The film was watched.

3. Попила се чаша воде.

A glass of water was drunk.

4. Ствари су се склони́ле са сто́ла.

The things have been removed from the table.

5. Материјали су се обрадили синоћ.

The materials were prepared last night.

B5

Redo the following (slightly adapted) version of 7A1, replacing verbs by impersonals and *se*-passives.

1. Šta se jede za doručak? Da li se želi da se jede? Može se nešto spremi.
2. Obično se jedu pahuljice.
3. Sa čim su spremjeni?
4. Sa mlèkom i šècerom.
5. Često se doručkuje crni hleb sa svežim sirom i zelenom paprikom.
6. A šta se pije?
7. Uvek se pije kàfa sa tòplim mlèkom.
8. Pije se čaj bez ičega.
9. Kàko se može piti takav čaj?
10. Nàravno da se može.

B6

Pair up with another student, and together retell, in the form of indirect narration, exercises 1A3, 1A4, 2A1, 2A2, 2A3 or 2A4.

There will be a similar exercise in each of the following lessons. This answer key provides examples of how to do these exercises. However in later lessons, free-form creative assignments such as these will not be furnished with answers.

Example, 1A1:

1. Broj 1 pòzdravlja broj 2.
2. Broj 2 pita, ko je ona?
3. Broj 1 odgovara da je student i da se zove .....
4. Broj 2 kaže da se zove .....

Note: At this point it will be helpful to review the rules of clitic ordering on p. 86. The basic rule of thumb is that all clitics in a subordinate clause must immediately follow *da*.

For example:

Broj 1 kaže da JE student

Broj 2 kaže da SE zove .....

1A3

Broj 1 i broj 2, koji su studenti, sreću Džordža i Meri koji se šetaju sa brojem 3, također student. Pozdravljaju se i onda razgovaraju o mački i psu i o imenima. Džordž pita kako se kaže njegovo ime na bosanskom, hrvatskom i srpskom. Studenti mu kažu da se kaže Juraj na hrvatskom, Đorđe na srpskom, a na bosanskom i Juraj i Đorđe.

1A4

Vežba A4 je razgovor između jednog studenta i jedne studentkinje o Džordžu i Meri. Nakon što studentkinja saznaje da je Džordž profesor a Mary profesorica, ona pita za njihovog psa. Student joj odgovara da pas nije profesor, ali da pas jest njihov drug. Studentkinja onda želi znati da li su pas i mačka također drugovi. Student joj odgovara da jesu i nisu. Nakon toga studentkinja saznaje da su Džordž i Mary Englezi.

2A1

Jedna osoba pita drugu ima li svesku jer joj sveska treba ali kaže da ima rečnik. Druga osoba prvoj odgovara da svesku ima međutim rečnik nema. Dakle, oni se odlučuju da će učiti zajedno u petak.

2A2

Dve osobe razgovaraju o visokom čoveku koga zajedno gledaju. Slažu se da je zaista visok.

2A3

U ovoj vežbi prva osoba kupuje svom bratu psa i odgovara sa drugom osobom o tome koje boje psa treba da kupe. Odlučuju se za crvenu boju jer se njegovom bratu sviđa crvena boja.

2A4

Vežba A4 je razgovor u papirnici. Prva osoba traži neki udžbenik i neke olovke. Druga osoba radi u papirnici i prodaje te stvari toj prvoj osobi.

DOMAĆI ZADATAK

C1

The following review exercise is best done as at least three separate assignments. Teachers and self-study learners should choose the order which best corresponds to their needs for review.

Give the following information for each verb below

- its meaning (translate it into English)
- its aspect (state whether it is perfective or imperfective)
- its verb type (using the categories given on p. 142 and in Appendix 9)

[Note that the infinitive *odvesti* is listed twice: these are two separate verbs!]

Then for each verb give the following forms

- present verbal adverb (for imperfectives) or past verbal adverb (for perfectives)
- passive participle (do this only for verbs marked with *)

This assignment is best accomplished as three sequential homework assignments. You are strongly recommended to do the exercise thoroughly first without consulting the answer key.

Verb	definition	aspect	adverb	participle	verb type
čekati	wait	I	čekajući		1
dati	give	P	davši		1/13
davati	give	I	dajući		9
doći	come	P	došavši		16
držati	hold, keep	I	držeći		4
govoriti	speak	I	govoreći		2
gubiti	lose	I	gubeći		2
hteti	want	I	hoteći		irr.
ići	go	I	idući		16
ispadati	end up; fall out	I	ispadajući		1
ispričati	tell all	P	ispričavši	ispričan*	1
izaći	go out	P	izašavši		16
izbrisati	wipe, erase	P	izbrisavši	izbrisan*	5
izgledati	seem	I	izgledajući		1
iznajmiti	borrow	P	iznajmivši	iznajmljen*	2
javiti se		P	javivši se	javljen*	2
javljati se		I	javljajući se		1
kazati	say	I	kažući	kazan*	5
krugiti	circle	I	krugajući		2
kupiti	buy	P	kupivši	kupljen*	2
kupovati	buy	I	kupujući		8a
kuvati	cook	I	kuvajući		1
ležati	lie	I	ležeći		4
misliti	think	I	misleći	mišljen*	2
moliti	pray	I	moleći	moljen*	2
naći	find	P	našavši	nađen*	16
nalaziti se	be located	I	nalazeći se		2
napasti	attack	P	napadavši	napadnut*	13/15b
napisati	write	P	napisavši	napisan*	5
napuniti	fill	P	napunivši	napunjen*	2
naručiti	order	P	naručivši	naručen*	2
naučiti	learn	P	naučivši	naučen*	2
navratiti	drop in	P	navrativši		2
nervirati se	be irritated	I	nervirajući se		1

nèstati	disappear	P	nèstavši		7/10
obavèstiti	inform	P	obavèstivši	obavèšten*	2
obècati	promise	P	obècavši	obècan*	1
objàsнити	explain	P	objàsnivši	òbjašnjen*	2
obràđiti	process	P	obràđivši	òbrađen*	2
ocèniti	evaluate	P	ocènivši	òcenjen*	2
ocenjivati					
očekivati	expect	I	očekujućí	očekivan*	8b
odgovàrati	answer	I	odgovàrajućí		1
òdigрати	play	P	òdigravši	òdigran*	1
òdlaziti	depart	I	òdlazećí		2
odlùčiti	decide	P	odlùčivši	òdlučen*	2
òdneti	carry away	P	òdnevši	odnèsen*	14/13
òdvesti	lead away	P	òdvedavši	odvèden*	13
òdvesti	drive away	P	òdvezavši	odvèzen*	14
opisati	describe	P	opisavši	òpisan*	5
òprati	wash	P	òpravši	oprán*	10
òsećati	feel	I	òsećajućí		1
òstati	remain	P	òstavši		7/10
òtići	depart	P	òtišavši		16
padati	fall	I	padajućí		1
pasti	fall	P	padavši		13/15b
pisati	write	I	pišućí	pisan*	5
piti	drink	I	pijućí	pit*	6
plašiti	frighten	I	plašećí	plašen*	2
pòčeti	begin	P	pòčevši	počet*	11
pòčinjati	begin	I	pòčinjućí		5
pòći	set out	P	pòšavši		16
podèliti	share	P	podèlivši	pòdeljen*	2
pògledati se	look at oneself	P	pògledavši se		1
poglèdati	look at	I	pogledajućí		1
pògledati	glance at	P	pògledavši	pògledan	1
pojàviti se	appear	P	pojàvivši se		2
pòjesti	eat	P	pòjedavši	pojèden*	13
poklòniti	bow	P	poklònivši	poklònjen*	2
pòkušati	try	P	pòkušavši		1
polàgati	take [exam]	I	pòlažećí		5
pòlaziti	set out	I	pòlazećí		2
polòžiti	pass [exam]	P	polòživši	pòložen*	2
pomàgati	help	I	pòmazućí		5
pòmoći	help	P	pòmogavši		15b
pònuditi	offer	P	pònudivši	pònuđen*	2
pòpiti	drink	P	pòpivši	pòpit, popijen*	6
pòpraviti	fix	P	pòpravivši	pòpravljen*	2
poslùžiti	serve	P	poslùživši	pòslužen*	2
pòstavljati	put	I	pòstavljajućí	pòstavljan*	1
pòstaviti	put	P	pòstavivši	pòstavljen*	2
poštòvati	respect	I	pòštujućí	poštòvan*	8a
pòzdraviti	greet	P	pòzdravivši	pòzdravljen*	2
poznàvati	know	I	pòznajućí		9
pòzvati	invite	P	pòzavši	pozvan*	10

preporùčiti	recommend	P	preporùčivši	prepòručen*	2
prìçati	talk, tell	I	prìçajući		1
probùditi	awaken	P	probùdivši	pròbuđen*	2
pročitati	read through	P	pročitavši	pròčitān*	1
prodāvati	sell	I	pròdajući		9
proglāsiti	proclaim	P	proglāsivši	pròglašen*	2
pròkockati	gamble away	P	pròkockavši	pròkockan*	1
propùstiti	miss	P	propùstivši	pròpušten*	2
pròvesti	spend	P	pròvedavši	provèden*	13
pružiti	offer	P	pruživši	pružen*	2
pùstiti	let go	P	pùstivši	pušten*	2
pušiti	smoke	I	pušèći		2
putòvati	travel	I	pùtajući		8a
ràditi	work, do	I	ràdeći	ràđen*	2
razbùditi se	wake up	P	razbùdivši se		2
razgovàrati	converse	I	razgovàrajući		1
ràzmisliti	think over	P	ràzmislivši	ràzmišljen*	2
razmišljati	think over	I	razmišljajuću		1
razùmeti	understand	I/P	razùmeći		12
reći	say	P	rekavši	rèčen*	15a
rešāvati	solve	I	rešāvajući		1
rešiti	solve	P	rešivši	rešen*	2
sànjati	dream	I	sànjajući	sānjan*	1
seçati se	remember	I	seçajući se		1
setiti se	remember	P	setivši se		2
sipati	pour	I/P	sipajući	sipan*	1
sklòniti	put away	P	sklònivši	sklonjen*	2
slāgati se	agree	I	slāžeći se		5
slègati	shrug	I	slèžući		5
slati	send	I	šaljūći		10
slušati	listen	I	slušajući		1
skrènuti	turn	P	skrènuvši	skrenut*	7
smàtrati	consider	I	smàtrajući		1
smètati	bother	I	smètajući		1
smeti	dare	I	smejući		12
sprèmati	prepare	I	sprèmajūći		1
sprèmiti	prepare	P	sprèmivši	spremljen*	2
spùstiti	lower	P	spùstivši	spušten*	2
stājati	stand	I	stòjeći		4
stanòvati	reside	I	stānujući		8a
staviti	put	P	stavivši	stavljen*	2
stavljati	put	I	stavljajući		1
studirati	study	I	studirajući		1
stvārati	create	I	stvārajući	stvaran*	1
sùmnjati	doubt	I	sùmnjajući		1
svìđati se	be pleasing to	I	svìđajući se		1
tòçiti	pour	I	toçèći	toçen*	2
trajati	last	I	trajući		5
ùçiti	study	I	ùçèći	ùçen*	2
umìvati se	wash	I	umìvajući se		1
urèditi	arrange	P	urèdivši	urèđen*	2

ùzeti	take	P	ùzevši	uzet*	11
ùzimati	take	I	ùzimajući	uziman*	1
uživati	enjoy	I	uživajući		1
vècerati	have supper	I/P	vècerajući		1
vòziti	drive	I	vòzeći	vožen*	2
vràćati se	go back	I	vràćajući se		1
vràtiti	return	P	vràtivši	vràćen*	2
zabòraviti	forget	P	zabòravivši	zabòravljen*	2
zakljùčiti	conclude	P	zakljùčivši	zakljùčen*	2
zamòliti	request	P	zamòlivši		2
zarađivati	earn	I	zarađujući		8b
završavati	finish	I	završavajući		1
završiti	finish	P	završivši	završen*	2
znàčiti	signify	I	značeći		2
živeti	live	I	živēći		3

C2

Which of the sentences below contain which of the following forms?

a) passive participles b) present verbal adverbs c) past verbal adverbs d) impersonal or passive *se*.

Mark the sentences appropriately. Then translate each sentence into English.

1. Kàko je ranije rečeno, doručak bez novina ni je pravi doručak.
Passive participle.
 As was noted (= said) earlier, breakfast without a newspaper is not a proper breakfast.
2. Kàko se kaže bioskop na hrvatskom?
Passive se.
 How does one say "bioskop" in Croatian?
3. Kupivši nove olovke i sveške, pošla je na prvi dan škole.
Past verbal adverb.
 Having bought new pencils and notebooks, she set off for her first day of school.
4. Postavljajući pitanja, đaci saznaju odgovore.
Present verbal adverb.
 While posing the questions, the pupils realize the answers.
5. Stvarajući probleme, ljudi ih rešavaju.
Present verbal adverb.
 In creating problems, people resolve them.
6. Ako će se španски jèzik učiti kàko treba, stùdenti treba svaki dan da rade domaće zadatke.
Passive se.
 If Spanish is studied as it should be, students should write homework every day.
7. Popijeno je mlèko, pojèden je hleb, ali još ima jabuka.
Passive participles.
 The milk has been drunk and the bread eaten up, but there are still some apples.
8. Gospođa je žèlèla da bude ljubazna, pònudivši gospòdina sa kolàčem.
Past verbal adverb.
 The lady wished to be kind in having offered to serve the gentleman some cake.

C3

---

ranslate these sentences into B. Write two versions each for the ‘if’ sentences 8 and 10, one which suggests that the idea is purely hypothetical (you will never be a mechanic, or it is impossible to eat your dinner in ten minutes), and the other which suggests that these things could actually happen.

1. Napísavši pismo, stavila sam ga u koverat.
2. Javivši se mustèrijama, upravnica je odgovorila na njihova pitanja.
3. Misleći na nešto, advokat je zaboravio pročitati novine.
4. Sve su se brige zaboravile kad je završen ispit.
5. Cveće je kupljeno, kafa popijena, i prijatelji odvezeni kući.
6. Pružila se ruka.
Pružena je ruka.
7. Da bi se napravio čaj, prvo se kuva voda, onda se voda lije po čaj, onda se čeka tri do pet minuta. Na kraju se dodaju šećera i mleka ako je to željeno.
8. Da sam mehničar, bio bih ljubazan prema svojim muštèrijama.
Kad bih bio mehničar, bio bih ljubazan prema svojim muštèrijama.
9. Da li biste bili tako ljubazni da mi sipate času soka?
10. Da večeramo za deset minuta, stigli bismo u pozorište u pola osam.
Kad bismo večerali za deset minuta, stigli bismo u pozorište u pola osam.

C4

On the Internet, find the website of one or more of the newspapers, listed below, and search under *Crna hronika*. Choose an article of roughly 100-200 words and print it out. Then make a list of the passive participles, impersonal *se*-constructions, and verbal past and present adverbs you find. For each of these, stat the infinitive of the verb it is formed from and its aspect. Finally, translate the article into English.